

XAVIER BARRAL I ALTET

Presentat per Pere de Palol i Salellas

Xavier Barral es barceloní, va néixer l'any 1947. Després d'una llarga estada de formació i d'activitat a França ha tornat a incorporar-se a Barcelona justament en el lloc de director general de Museu Nacional d'Art de Catalunya, en aquesta fase important —polèmica, si ho voleu, però esperem que decisiva— per als museus d'art de Barcelona.

Va fer una llicenciatura d'història de l'art i d'arqueologia a la Sorbona de París l'any 1971. L'any 1972 va fer una llicenciatura i una tesina d'història i d'arqueologia a la Universitat de Barcelona —jo vaig ser el padrí d'aquesta tesina—, amb un treball molt interessant sobre la difusió i circulació de la moneda visigòtica: problemes —naturalment— històrics, arqueològics i econòmics d'una època molt concreta. El mateix 1972 obté la Maîtrise d'Histoire de l'Art et Archéologie a la Universitat de París IV-Sorbona.

L'any 1973, a París, obté el Diplôme de l'École Pratique des Hautes Études amb una tesi dedicada als mosaics romans de la Laietània. És, probablement, el primer treball important que es dedica, pel que fa a corpus de mosaics, a la nostra terra, i en el cas de Xavier Barral és interessant veure que des de París està treballant un tema i no oblida que és una persona de Barcelona i molt vinculada a Barcelona.

Després, l'any 1978 fa un doctorat d'estat, també a la Universitat de París-Sorbona, seguint la temàtica de mosaics, sobre els mosaics medievals europeus. El tema era d'una enorme actualitat, i Barral lliga la seva especialitat en el món antic —la seva formació històrico-arqueològica— amb la història de l'art medieval, és a dir, la continuïtat d'aspectes de tipus artístic antic en el món medieval. Aquesta tesi va ser llegida l'any 1978 i fou dirigida pel gran medievalista, el professor L. Grodecki, que en aquell moment era el catedràtic d'Art Medieval a la Sorbona. Després d'això, va ser cridat pel mateix Grodecki per a ocupar el lloc de professor adjunt d'Història de l'Art medieval a París-Sorbona, fins que l'any 1981 va ser nomenat catedràtic d'Història de l'Art de la Universitat de Rennes, a la Bretanya, i d'allà ha vingut a Barcelona: ha deixat la seva càtedra i ha deixat també un altre lloc molt important, que era el de director de la Missió Històrica Francesa a Alemanya, de la qual no ha arribat a prendre possessió precisament per a incorporar-se al seu lloc actual a Barcelona.

A la Universitat, el candidat ha ocupat diversos llocs, tant en l'Administració com en la recerca i, fora de la Universitat, ha estat cridat a altres centres docents i d'investigació a Alemanya i als Estats Units. Ha estat membre de l'Institute for Advanced Study de Princeton i a la vegada, per dos anys consecutius, ha estat al Dumbarton Oaks Center for Byzantine Studies de la Universitat de Yale. S'ha de dir, en aquest sentit, que pels que treballem aquesta època, Princeton i Yale són els dos grans centres d'investigació, pels seus mitjans, per les seves grans biblioteques, per la seva tradició, per les seves publicacions, etc. I en un moment determinat, a Barral li van oferir un lloc fix a la Universitat de Princeton, i l'any 1991 va ser cridat per la Missió Històrica Francesa a Alemanya, com ja els he comentat abans, i d'aquesta va dimitir en acceptar la Direcció General dels Museus Nacionals d'Art de Catalunya.

L'activitat científica s'ha desplegat en diversos camps: arqueologia, història de l'art antic i art medieval. Els seus estudis sobre els mosaics romans tenen un gran interès en la trajectòria de Barral i s'inscriuen en una doble tendència, en un doble mestratge —si volen—: d'una banda, la del professor E. Stern del CNRS de París, un dels primers especialistes mundials en l'estudi de mosaics, i, d'altra banda, des de Barcelona, amb la tradició romanista de Serra Ràfols i de mi mateix, va passar al món paleocristià, al món del cristianisme antic i al primer art medieval; és a dir, d'alguna manera aquestes dues èpoques es lliguen. La seva investigació cobreix de l'antiguitat tardana a l'edat mitjana; així, passa a l'època pre-romànica, principalment, l'any 1981 amb un llibre escrit en català, *L'art pre-romànic a Catalunya. Segles IX-X*, on segueix tradicions catalanes posades al dia, actualitzades, de l'estudi monumental que havia representat en el seu moment Puig i Cadafalch. Amb aquest llibre va obtenir el Premi Raoul Duseigneur de l'Institut de França. A més, de donar un catàleg de monuments coneguts, esbossa una teoria sobre l'art anterior al romànic a Catalunya. Obres, totes, que són només una petita mostra d'una bibliografia extensa i densa dedicada —entre d'altres— a l'art català.

Dins d'aquest període cronològic artístic fou coorganitzador, l'any 1987, del Col·loqui memorable, que tots recordem, organitzat a França i a Catalunya, arran del mil·lenari d'Hug Capet, publicat per la Generalitat, precisament sota la direcció d'edició de Xavier Barral.

Des de fa més de deu anys, la investigació en el camp de la història de l'art medieval ha estat portada per Xavier Barral cap a l'estudi de les condicions de creació artística. Aquesta és una de les grans innovacions d'una de les reunions que ell va convocar a la Universitat de

Rennes; és a dir, veure la història de l'art i veure l'art a través d'estudis dels artistes, dels artesans, dels contractes, de les comandes, dels preus, dels salaris, de l'organització del treball, dels materials, de les tècniques, de l'exportació, de les vendes d'obres d'art, etc.

El Col·loqui Internacional, que ha publicat Picard a París en dos esplèndids volums, és una sociologia de la història de l'art medieval d'una repercussió molt important.

Dels estudis monogràfics, en podem assenyalar un de consagrat a *La catedral romànica de Vic*, i altres síntesis temàtiques, menys importants, però prou interessants per a nosaltres, com ara *Les pintures murals romàniques d'Olèrdola, Calafell, Marmellar i Matadars*, *Els mosaics de paviment medievals a Catalunya* i la seva tesi doctoral, ja citada, *Les mosaïques de paviment médiévales de Venise, Murano, Torcello*. Finalment, un treball que havia de ser la seva tesi doctoral a la Universitat de Barcelona, i que jo dirigia —espero que algun dia s'acabarà—, *Els mosaics romans d'Empúries*, és a dir, el gran corpus de la musivària romana d'Empúries. Escriu obres d'àmplia divulgació a «L'Univers des formes», famosíssima col·lecció d'història de l'art. En fi, la bibliografia, en aquest sentit, és extensa i bastant coneguda; la iconografia, els manuscrits, els petits objectes, tampoc no els ha oblidat.

Els estudis realitzats en períodes més moderns els dedica sobretot al segle XIX, i particularment el gran interès que ha demostrat Barral, i això a nosaltres ens toca de molt de prop, per la historiografia catalana de la història de l'art. Ha fet recerques molt importants sobre Puig i Cadafalch, ha publicat estudis sobre mossèn Gudiol, sobre Ramon d'Abadal —unes conferències que van tenir lloc a la Generalitat de Catalunya en el moment de la commemoració dels aniversaris d'Abadal. Podem dir, d'una manera àmplia, que segueix i el preocupa la progressió d'estudis d'art, d'arqueologia a Catalunya particularment des del segle XVIII fins als nostres dies.

Aquesta és la persona que nosaltres proposem. En aquest moment, Barral s'ha llançat d'una manera total la història de l'art català, amb un paper de protagonisme molt important a l'art nostre i a Barcelona. És un dels investigadors que la Secció ha cregut que calia incorporar a l'Institut d'Estudis Catalans, per la seva joventut, per la seva vitalitat i per l'envejable obra que ja té al darrere, que obren un brillant futur científic.